

SELVITYS ALUEELLISEN KEHITYKSEN VAIKUTUKSISTA YHTEISKUNTAAN JA JHL:N AMMATTIALOIHIN

Kirjallisuuskatsaus
JHL:n tulevaisuustrendi 2024

Julkaistu 19.11.2024

TAUSTAA TUTKIMUKSELLE

- JHL toteuttaa sisällöllistä poliittista ohjelmaa, jossa nostetaan esiin keskeiset muutossuunnat ja haasteet, liiton sisällölliset avainkysymykset, asetetaan niihin liittyvät yleiset tavoitteet sekä konkreettisemmat edunvalvonnalliset tavoitteet
 - Osana valmistelutyötä JHL haluaa analysoida, miten megatrendit vaikuttavat liiton ja sen jäsenten toimialoihin ja toimintaympäristöön
- Aula Research toteuttaa JHL:n toimeksiannosta viiden selvityksen kokonaisuuden, jossa analysoidaan viiden megatrendin vaikutuksia JHL:n toimialoille
 - JHL:n ja Aula Researchin hankeyhteistyö kestää viisi vuotta. Vuosittain analysoidaan yhden megatrendin vaikutuksia JHL:n toimialoille
 - Vuoden 2021 selvityksen aiheena oleva megatrendi oli ilmastonmuutos, vuonna 2022 väestörakenteen muutos ja vuonna 2023 digitalisaatio
 - Vuoden 2024 aiheena on alueellinen kehitys

SISÄLLYSLUETTELO

• Alueellinen kehitys ilmiönä

- Alueellinen kehitys
- Kaupungistuminen on kansainvälinen trendi
- Historia
- Kaupungistumisen mittarit osoittavat ylöspäin
- Aluetason väestönkehitys säilyy voimakkaan eriytyneenä
- Onko alueellisen kehityksen suunta vääjäämätön?
- Alueellisen kehityksen ajurit
- Kaupungistumista hidastavat tekijät
- Alueiden ja kuntien erilaistumiskehitys
- Alueet ja elinvoiman edistäminen
- Alueen elinvoimaisuuteen vaikuttajat tekijät
- Hallituksen toimet alueiden elinvoiman tukemiseksi
- Case: Jyväskylä

• Alueellisen kehityksen vaikutukset yhteiskunnassa

- Vaikutukset väestöön
- Vaikutukset palveluihin
- Vaikutukset julkiselle sektorille
- Vaikutukset talouteen
- Vaikutukset ympäristöön

• Vaikutukset työntekijöihin, ay-liikkeeseen ja JHL:n ammattialoihin

- Vaikutukset työntekijöihin
- Vaikutukset ay-liikkeeseen
- Tietotyö-, hallinto- ja kirjastoala
- Sosiaali- ja terveysala
- Teknisten-, energian ja liikenteen alat
- Kasvatus- ja ohjausala
- Turvallisuusala
- Ravitsemis- ja puhtausala

Aula
Research

JHL Tulevaisuustrendit – Alueellinen kehitys
Kirjallisuuskatsaus

Raportin teema

- Tämän raportin teemana on alueellinen kehitys.
- Alueellinen kehitys kattaa seuraavat kehityskulut:
 - Kaupungistuminen eli väestön keskittyminen kaupunkiseuduille
 - Kaupunkien tai seutukeskittymien ulkopuolella sijaitsevien alueiden "hiipuminen", jonka ajureina ovat mm. poismuutto ja pienenevä väestö
 - Alueiden erilaistumis- ja eriarvoistumiskehitys
- Tässä raportissa tarkasteltava kansainvälinen megatrendi on kiihtyvä kaupungistuminen (urbanisaatio). Raportin teemaksi ja otsikoksi valittiin kuitenkin "alueellinen kehitys". Se on vahvasti sidoksissa kaupungistumiseen, mutta pitää sisällään myös muita kehityskulkuja, joita kaupungistumisen käsite ei suoraan kata.

Raportin tutkimuskysymyksiä

- Mitkä ovat keskeiset alueellisen kehityksen muutosvoimat ja historialliset kehityskulut?
- Mitkä ovat alueellisen kehityksen/kaupungistumisen vaikutukset?
- Miten alueellista kehitystä voi ohjata, vai ovatko kehityssuunnat vääjäämättömiä?
- Miten pitkällä alueellinen kehitys/kaupungistuminen on, ja onko muutos kiihtymässä/hidastumassa?

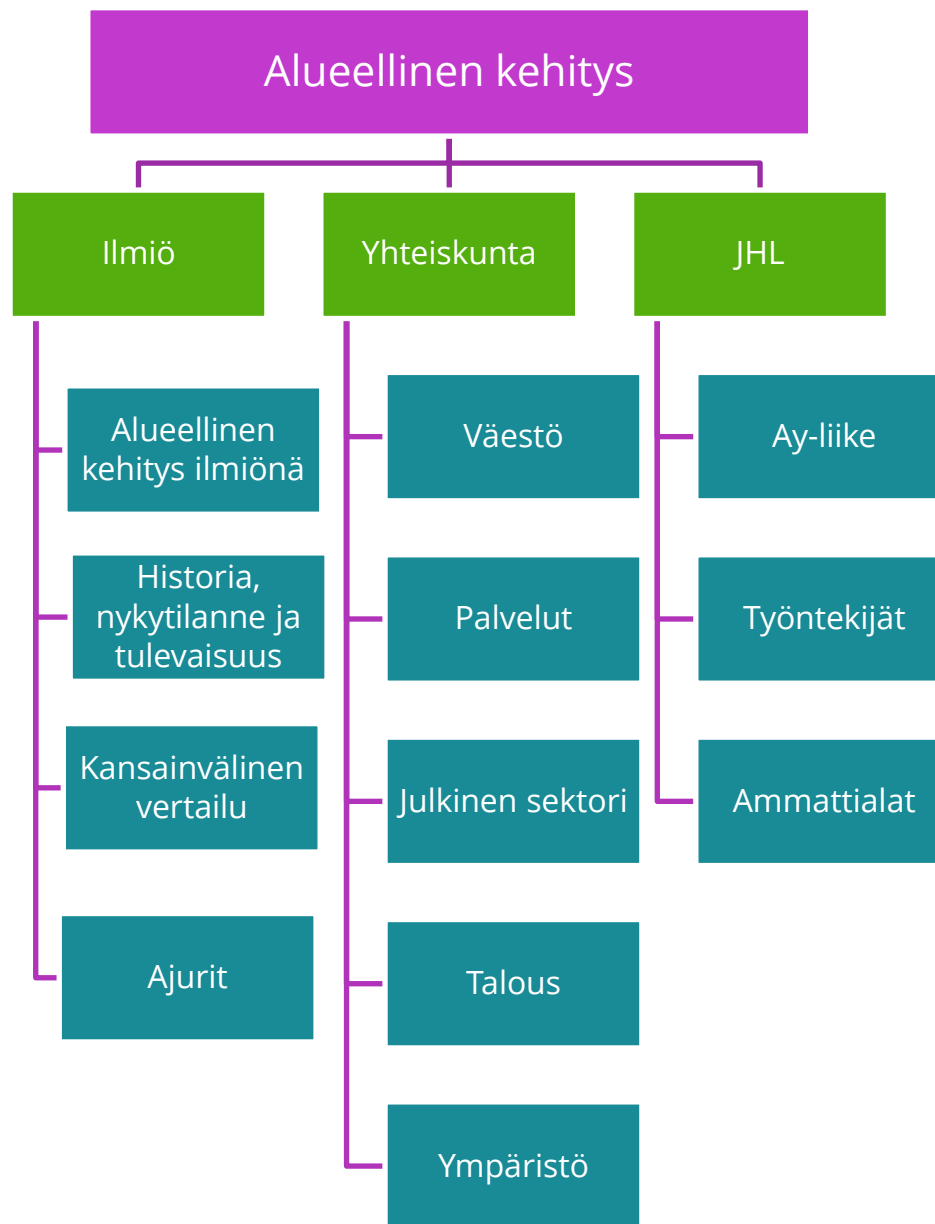

Data-analyysi

- Osana projektia tehdään vertaileva data-analyysi, joka kuvaa alueellisen kehityksen nykytilaa kunnittain Suomessa.
- Tarkoituksena on toteuttaa indikaattori, joka mittaa julkisen palvelun kantokykyä kuntatasolla.
- Data-analyysin tarkoituksena ei ole olla kaikenkattava mittaristo alueelliselle kehitykselle vaan täydentävä JHL:n näkökulma aluekehitysteemaan.
- Data-analyysin kohderyhminä ovat päättäjät ja asiantuntijat sekä JHL:n jäsenistö.
- JHL:n jäsenet voivat käyttää data-analyysiä eri kuntien vertailuun.
- Data-analyysin kautta voidaan nostaa julkisen sektorin työntekijöiden ääni yhteiskunnalliseen keskusteluun.
- Data-analyysi toistetaan vuosittain.

Raportin rakenne

ALUEELLINEN KEHITYS ILMIÖNÄ

Alueellinen kehitys

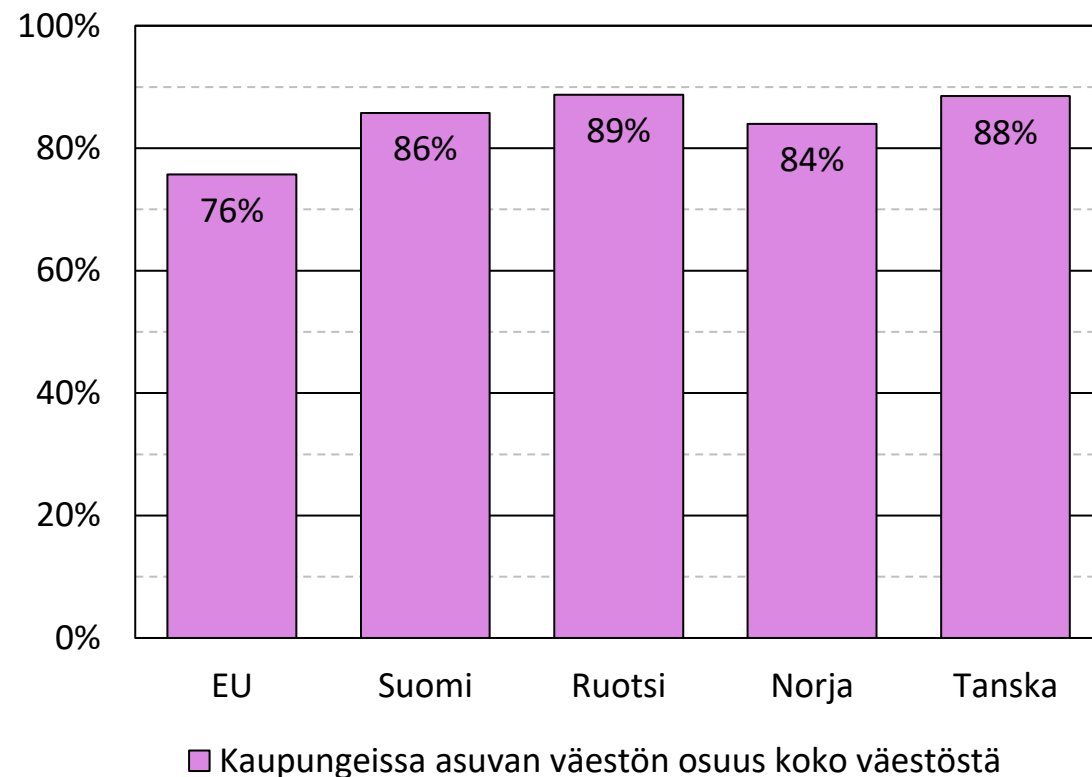
- Suomen väestömäärä ja -rakenne ovat muuttumassa tulevina vuosina voimakkaasti väestön keskittymisen ja ikääntymisen myötä.
- Suomessa alueellinen kehitys on näyttäytynyt pääosin alueellisena keskittymisenä eli kaupungistumisena.
 - Kaupungistumisen käänköpuolena maaseutualueet menettävät väestöään ja monet palvelut häviävät pieniltä paikkakunnilta.
 - Sen lisäksi, että ihmiset muuttavat maalta kaupunkiin, kaupungistumista tapahtuu myös kaupunkiseutujen kesken: viime vuosina Suomessa ovat kasvaneet lähinnä Helsinki, Tampere ja Oulu, kun pienempien kaupunkiseutujen väestö on jopa vähentynyt.
- Alueellisella kehityksellä on moninaisia vaikutuksia talouteen, julkiseen sektoriin, yhteiskuntaan ja ympäristöön, joihin pureudumme myöhemmin tässä raportissa.
- Lähteet: Härmälä & Soininvaara 2018, Tervo 2023, Rehunen et al. 2019, Nyholm et al. 2017

Kaupungistuminen on kansainvälinen trendi

- Kaupungistuminen on maailmanlaajuinen megatrendi, jonka seurauksena yhä useampi asuu kaupunkiseuduilla ja monet toiminnot keskittyvät kaupunkeihin.
 - Nyt jo yli puolet maailman väestöstä, noin 4 miljardia ihmistä, asuu kaupungeissa. Vuonna 2030 kaupunkilaisten määrän ennustetaan ylittävän viisi miljardia. ([YK-liitto](#))
 - Teollisuusmaiden talouskasvu on viime vuosikymmeninä tapahtunut lähes kokonaan suurissa kaupungeissa.
- YK:n kestävä kehityksen tavoitteen 11 mukaan ympäri maapalloa on taattava turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat. ([YK-liitto](#))
- Suomen kaupungistumisaste on 86 % eli tämä osuus väestöstä asuu kaupungeissa. Suomen kaupungistumisaste on korkeampi kuin EU:n keskiarvo ja linjassa muiden Pohjoismaiden kanssa. ([World Bank](#))
 - Tästä huolimatta suomalaiset kaupungit ovat suhteellisen pieniä ja harvaan rakennettuja verrattuna muihin Euroopan kaupunkeihin. ([Urbanising Society \(URBAN\)](#))

Kaupungistumisaste vuonna 2023

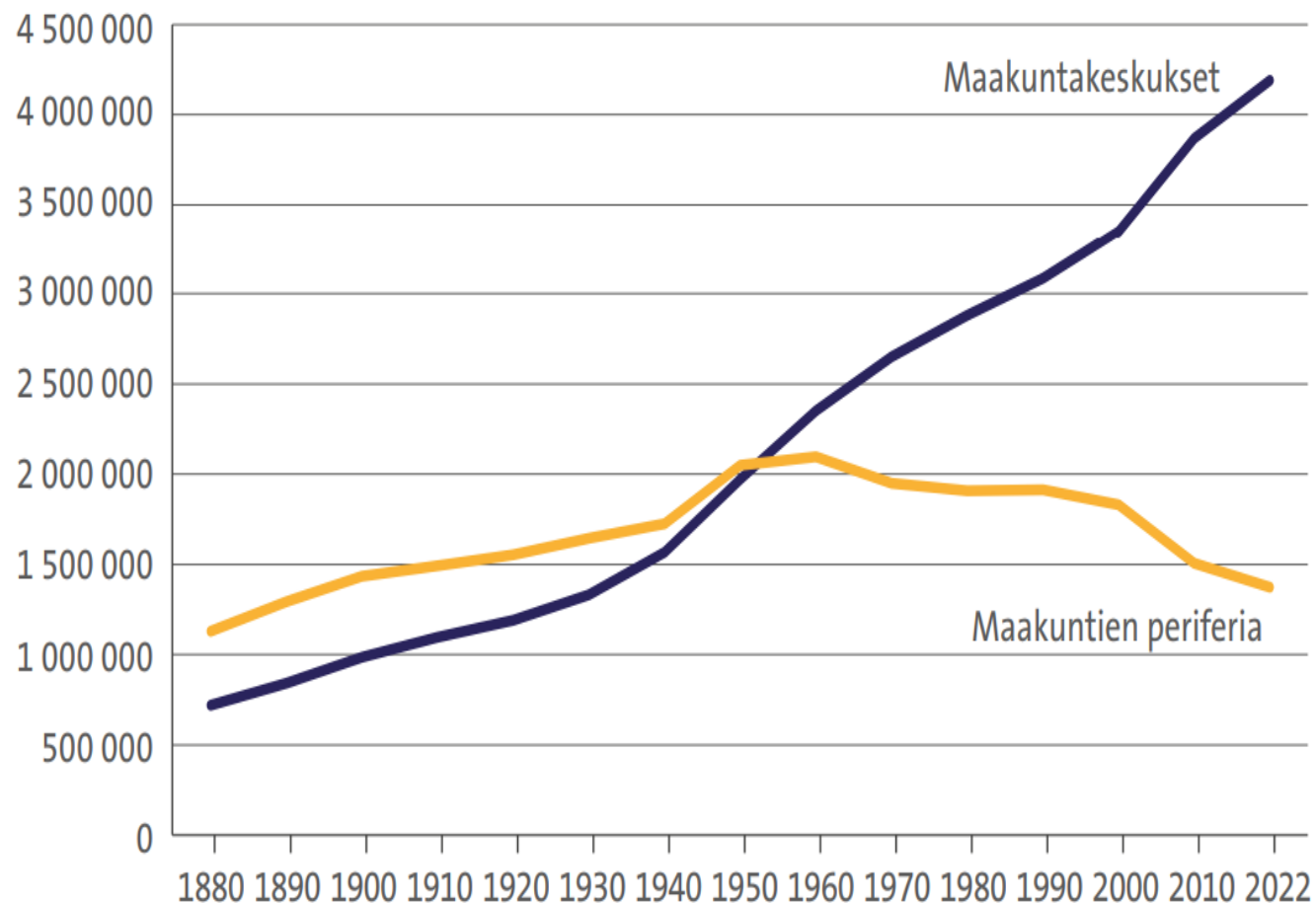

Lähde: [World Bank](#)

Historia

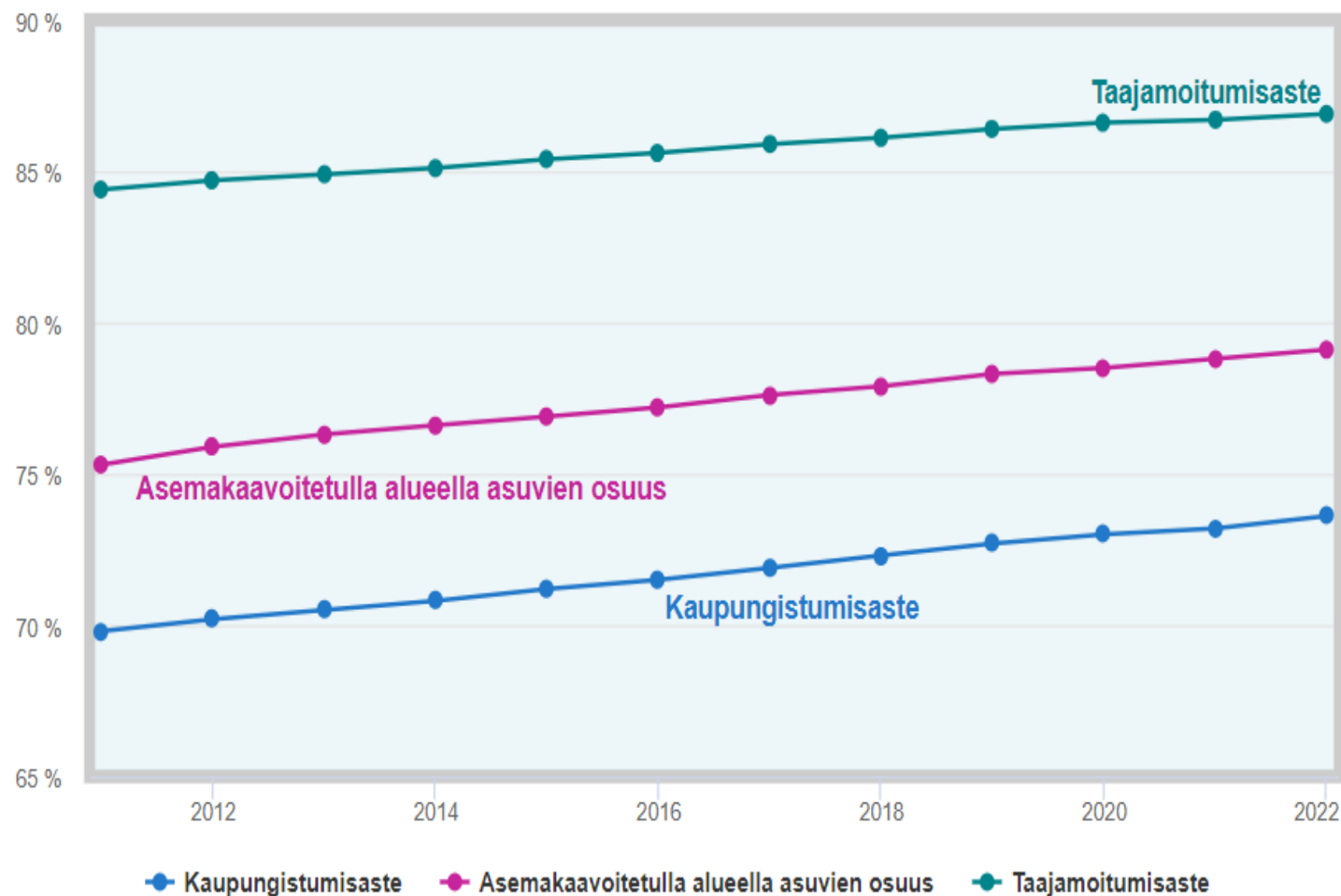
- Kaupungistuminen on pitkäaikainen trendi Suomessa.
 - Kaupungistuminen kiihtyi selvästi sotien jälkeen 1950-luvulla.
 - Toinen kiihdytysvaihe alkoi 1990-luvun syvän laman jälkeisessä nopeassa kasvussa

Graafi: Väestökehitys maakuntien keskusseudunissa ja niiden ympäristössä 1880–2022. (Lähde: Tervo 2023)

Kaupungistumisen mittarit osoittavat ylöspäin

- Kaupungistumisen pysähtymistä ei ole näköpiirissä.
 - Useat kaupungistumisen mittarit osoittavat kaupungistumisen edelleen kasvavan.
 - Toisaalta 100 % kaupungistumisaste ei ole realistinen, joten kaupungistumisen on pysähdyttävä tai hidastuttava jossain vaiheessa.
- Väestön kasvu keskittyy myös tulevaisuudessa muutamiin suurimpiin kaupunkeihin ja erityisesti Helsinkiin ja Helsingin seudulle. Muu Suomi menettää väkeä kiihtyvään tahtiin.

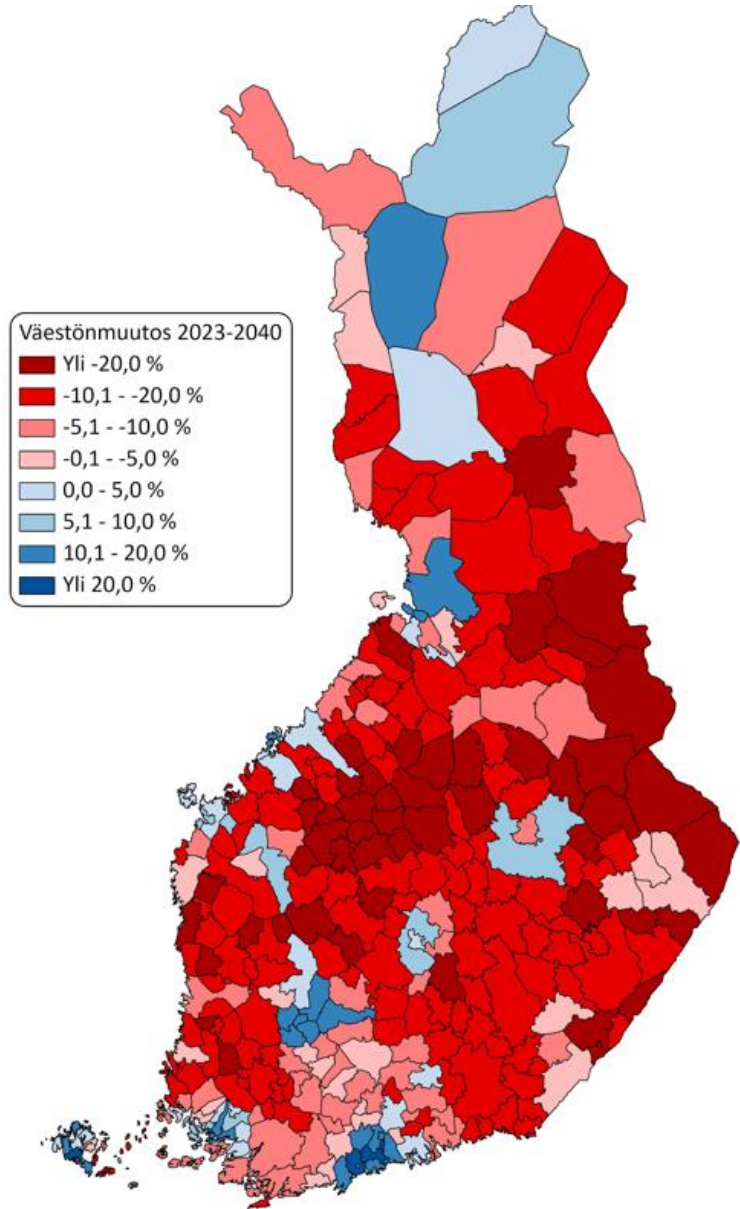

Lähde: Ympäristöhallinnon verkkopalvelu: <https://www.ymparisto.fi/fi/rakennettu-ymparisto/kaupunkiseudut-ja-kaupungistuminen>

Aluetason väestönkehitys säilyy voimakkaan eriytyneenä

- Maakunta ja kuntatason ennakoitu väestönkehitys tulee olemaan huomattavan eriytynyttä vuosien 2023—2040 aikana.
- Maakuntien tasolla väestönkasvu painottuu vahvasti Etelä-Suomen suuriin maakuntiin. Etenkin Itä- ja Kaakkois-Suomessa väestönkehitys jää hyvin negatiiviseksi.
- Maakuntien sisäiset erot ovat kuitenkin hyvin suuria, paikoin jopa suurempia kuin maakuntien väliset erot. Väestönkasvu painottuu lähinnä suurimmille kaupunkiseuduille, joissa väestöpohja kasvaa erittäin voimakkaasti. Suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella väestö pääsääntöisesti vähenee voimakkaasti, merkittävä osa kunnista menettää jopa yli viidenneksen väestöstään.
- Suurin syy väestön vähenemiseen on kuolleiden huomattavasti syntyneitä suurempi määrä, maan sisäinen muuttoliike voimistaa tätä eriytymistä. Suurten kaupunkiseutujen kasvu nojaa taas lähes täysin maahanmuuttoon.

Lähde: [MDI:n vuoden 2024 väestöennuste](#)

Väestönmuutos perusura
–skenaariossa 2023—2040

Etenevä kaupungistuminen määrittää alueellista kehitystä

- Kaupungistuminen etenee siten, että väestökehitys kumuloituu, eli jokainen elämänvaihe alkaa jokaisessa ikäkohortissa aiempaa useammin kaupungeissa.
 - Nuoret aikuiset ovat väestöryhmä, joka siirtyy kaikkein eniten suurille kaupunkiseuduille ja tiiviiseen yhdyskuntarakenteeseen.
 - Se, että nuoret aikuiset muuttavat suuriin kaupunkeihin ei kuitenkaan ole ydinasia kaupungistumisen kannalta, vaan se, että kukin ikäkohortti aikaisempaa useammin jää näille kaupunkiseuduille. Esimerkiksi viimeisen vuosikymmenen aikana kolmekymppiset ja lapsiperheet ovat asuneet useammin tiiviillä alueilla. Myös vanhemmat ihmiset hakeutuvat aikaisempaa useammin tiiviimpään yhdyskuntarakenteeseen ja suurempiin kaupunkeihin.

Lähde: Rehunen et al. 2019

Onko alueellisen kehityksen suunta vääjäämätön?

- Kaupungistuminen liittyy vahvasti talousjärjestelmän perustekijöihin. Mikäli talouden rakenne ja reunaehdot pysyvät samoina kuin nyt, kaupungistuminen ei tule pysähtymään.
 - Alueellista kehitystä on vaikea ohjata yksittäisillä politiikkatoimilla, jos ne ovat ristiriidassa talouden rakenteiden kanssa.
- Toisaalta talouden kehitys on kulkenut historiallisesti läpi erilaisten vaiheiden, joten talouden reunaehdot voivat muuttua.
 - Voimme kokea tulevina vuosikymmeninä muutoksia, jotka muuttavat ymmärrystä taloudesta, sen suhteesta paikkoihin ja myös ihmisten käyttäytymisestä ja valinnoista. Nämä muutokset voivat vaikuttaa myös alueelliseen kehitykseen.
- Lähde: Koste et al. 2018, Koste et al. 2020

Alueellisen kehityksen ajurit

Seuraavat tekijät ovat keskeisiä alueellisen kehityksen ajureita:

- **Elinkeinorakenteen muutos**

- Esimerkiksi teollisuustyöpaikkojen väheneminen pienillä paikkakunnalla automatisaation ja globalisaation vuoksi.

- **Väestön ikääntyminen**

- Väestön ikääntyminen vauhdittaa alueellista kehitystä monin eri tavoin. Väestö ikääntyy etenee tietyillä alueilla nopeammin kuin toisilla alueilla.
- Nuorten aikuisten ikäluokat ovat keskittyneimpiä ja lapset asuvat väljemmillä alueilla. Vanhemmat ikäluokat asuvat selvästi useammin suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella.

- **Maahanmuutto**

- Maahanmuutto on pitänyt suurimmat kaupungit kasvu-uralla ja väestön ikärakenteeltaan nuorempana.
- Maahanmuutto on kasvanut Suomessa läpi 2000-luvun. Ilman kansainvälistä muuttovoittoa Suomen kaupungistuminen olisi ollut varsin hidasta 2000-luvulla.

- **Ilmastotoimet**

- Ilmastonmuutoksen hillinnän kustannukset kuten yksityisautoilun ja energian korkeat kustannukset voivat ohjata ihmisiä muuttamaan kaupunkeihin.
- Nämä kustannukset osuvat erityisesti harvemmin asutuilla alueilla oleviin ihmisiin, joilla on pitkät työ- ja asiointimatkat ja suuret, vanhat asunnot.

Kaupungistumista hidastavat tekijät

Seuraavat kehityskulut voivat hidastaa kaupungistumista:

- **Asuntopula ja asumisen hinta**
 - Asuntopula ja asumisen korkea hinta kaupungeissa voivat johtaa siihen, että ihmiset muuttavat pois suurimmista kaupungeista.
- **Ilmastopolitiikka**
 - Jyrkkä ilmastopolitiikka voi hidastaa kaupungistumisen vaatimia isoja rakennushankkeita, jotka synnyttävät paljon päästöjä.
- **Asumismukavuuden huonontuminen**
 - Kaupunkien ruuhkautuminen heikentää asumismukavuutta. Ihmiset muuttavat paremman elämänlaadun perässä pois kaupungeista.
- **Ympäristöterveyden riskit**
 - Tiivis asutus ja asuminen voi aiheuttaa ympäristöterveyden riskejä, kuten erilaisten epidemioiden nopeampi leviämien kaupungeissa.

Lähteet: Härmälä & Soininvaara 2018, Koste et al. 2018, Koste et al. 2020

Alueiden ja kuntien erilaistumiskehitys

- Epätasaisen väestökehityksen kautta elinolosuhteet maan eri osissa eriarvoistuvat ja kunnat erilaistuvat.
 - Voimakas väestön muutos aiheuttaa haasteita sekä väestöä menettävillä että väestöllisesti kasvavilla alueilla.
 - Kuntien erilaistumiskehitys ei ole uusi asia, mutta kehityksen vauhti on koko 2000-luvun ajan vain kiihtynyt osin taloudellisten ja väestöllisten muutosten, osin kuntien uudistamisen vuoksi.
- Kuntien rooli hyvinvointia tukevien palveluiden järjestäjänä on vahva, ja kuntien erilaistuminen on riski hyvinvointipalvelujen yhdenvertaisuudelle.
 - Ongelmat korostuvat tehtävissä, joissa kansalaisten yhdenvertaisuus arvona korostuu ja joissa vertailtavuus on olennaista toiminnan kehittämisen kannalta.
- Suomessa nopeasti edennyt kaupungistuminen ei ole kuitenkaan johtanut suuriin tulo- tai hyvinvointieroihin.
 - Valtionosuus- ja tulontasausjärjestelmien seurauksena kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen erot alueiden kesken ovat melko pieniä.
 - Alueiden välisiä elintasoeroja tasoittavat myös asumiskustannukset liikkumiskustannusten ohella, jotka ovat suurilla kaupunkiseuduilla, erityisesti metropolialueella selvästi korkeampia kuin muualla maassa

Lähteet: Nyholm et al. 2017, Tervo 2023

Alueet ja elinvoiman edistäminen

- Alueen elinvoima tarkoittaa alueen kykyä ylläpitää ja kehittää taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista hyvinvointia. Elinvoimaisen alueen tunnusmerkkejä voivat olla mm. taloudellinen kasvu ja työllisyys, toimiva infrastruktuuri ja laadukkaat palvelut, viihtyisä asuinympäristö, panostukset koulutukseen ja osaamiseen, vahvat sosiaaliset verkostot ja yhteisöllisyys, ympäristön kestävyys ja rikas kulttuuritarjonta.
- Alueiden erilainen kehitys johtuu siitä, että tietyt alueet hyötyvät prosesseista, jotka perustuvat kasautuviin ja kasvaviin tuottoihin.
 - Tämä viittaa siihen, että kun tietyille alueille kertyy taloudellista ja sosiaalista pääomaa, ne pystyvät hyödyntämään tätä kertymää tehokkaammin, mikä johtaa suurempiin tuottoihin ja edelleen kehityksen kiihtymiseen.
 - Toisin sanoen, alueet, joilla on jo ennestään resursseja ja infrastruktuuria, houkuttelevat lisää investointeja ja osaamista, mikä lisää niiden kehitystä entisestään.
 - Tämä voi johtaa alueellisiin eroihin, koska kaikki alueet eivät pääse hyötymään näistä kasautuvista eduista samalla tavalla. (Tervo 2023)
- Kunnat voivat pyrkiä vähentämään muutosten negatiivisia seurauksia tai vahvistamaan niiden positiivisia vaikutuksia.
 - Uudistuskykyiselle kunnalle alueellinen kehitys näyttäytyy mahdollisuutena uudistaa kunnan roolia, tehtäviä ja toimintatapoja.
 - Vaikka kunnat eivät suoraan voi vaikuttaa alueelliseen kehitykseen, ne voivat pyrkiä vähentämään muutoksen negatiivisia seurausvaikutuksia tai vahvistamaan muutoksen positiivisia vaikutuksia.
 - Jos kunta ei kykene hyödyntämään alueellisesta kehityksestä juontuvia muutoksia, voi tämä heikentää kunnan elinvoimaa.
- Elinvoiman edistäminen on laaja-alainen tehtävä, joka korostuu tulevaisuuden kunnan kaikessa toiminnassa ja toiminnoissa.
 - Elinvoimaisuutta tukevia toimia tehdään muun muassa paikkakunnan vetovoimaisuuden (maankäyttö, kulttuuri, liikunta), yritysten toiminnan (elinkeinotoimi, hankinnat) ja osaamisen (sivistystoimi) kehittämisen kautta.
 - Elinvoiman edistäminen kunnan tehtävänä on korostunut, kun vastuu sosiaali- ja terveyspalveluista siirtyi kunnilta sote-alueille.

Alueen elinvoimaisuuteen vaikuttajat tekijät

- Elinkeinorakenteen muutos alueella
- Rakenteelliset tekijät, jotka vaikuttavat alueiden ja paikkakuntien erilaistumiseen.
- Yhteiskunnallinen toiminta ja poliittinen päätöksenteko
- Paikallinen aktiivisuus
- Julkisen ja yksityisen pääoman investoinnit alueelle
- Alueen pitovoima eli pieni lähtömuutto alueelta
- Alueen muuttoliike
- Investoinnit koulutukseen ja osaamiseen
- Innovaatiot
- Positiiviset odotukset alueen kehittymisestä
- Sattumat
- Alueen sijainti
- Hyvät liikenneyhteydet, jotka tukevat yritysten ja ihmisten liikkumista

Lähde: Tervo 2023

Hallituksen toimet alueiden elinvoiman tukemiseksi

- **Paikallishallinnon uudistaminen**
 - Kuntien roolia vahvistetaan paikallishallinnossa ja julkisessa hallinnossa, korostaen lähidemokratiaa.
 - Kuntien ja kaupunkien erilaisuuden tunnustaminen ja niiden erityisten vahvuuksien hyödyntäminen.
- **Normien purkaminen**
 - Hallitus jatkaa kuntien tehtäväkentän normien purkamista ja aloittaa kuntien normituksen keventämisohjelman.
- **Rahoituksen uudistaminen**
 - Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmää uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia.
 - Verotulojen tasauksen tarkoituksenmukaisuutta ja tasauksen tasoa arvioidaan.
- **Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö**
 - Mahdollistetaan tehtävien sopiminen kuntien ja hyvinvointialueiden välillä alueellisten tarpeiden mukaisesti.
 - Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä hyvinvoinnin, terveyden ja työllisyyden edistämässä vahvistetaan.
- **Kokeilut ja innovaatioekosysteemit**
 - Kunta- ja aluekohtaisia kokeiluja toteutetaan kuntien toiminnan kehittämiseksi.
 - Innovaatioekosysteemisopimuksia edistetään yhteistyössä korkeakoulujen ja yritysten kanssa.
- **Kaupunkipolitiikka ja MAL-sopimukset**
 - Kaupunkien ja kaupunkiseutujen roolia talouden ja työllisyyden edistämässä lisätään.
 - MAL-sopimusmenettelyjä jatketaan keskittyen kaupunkiseutujen kasvuun ja saavutettavuuden varmistamiseen.
 - Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimukset ovat sopimuksia, jotka valtio solmii Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Jyväskylän, Kuopion ja Lahden kaupunkiseutujen kanssa. Sopimukset tukevat Suomen suurimpien kaupunkiseutujen kasvua ja kehitystä. Niissä määritellään valtion ja kaupunkiseutujen yhteiset tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet lähivuosien asuntotuotannolle sekä kestävän yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämiseksi.
- **Maaseudun ja saariston elinvoimaisuus**
 - Maaseudun ja saariston elinvoimaisuudesta huolehtiminen on keskeistä omavaraisuuden ja huoltovarmuuden turvaamiseksi.
 - Pohjoisen ohjelman ja Itäisen Suomen kehittämissuunnan edistäminen.
- **Valtion ja kuntien kumppanuus**
 - Vahvistetaan valtion ja kuntien välistä kumppanuutta eri politiikan sektoreilla.
 - Suorien investointien synnyttämistä eri alueille tuetaan.

Case: Jyväskylä

Jyväskylän seudun kehitys Keski-Suomessa on hyvä esimerkki alueellisen kasvun etenemisestä ja sen tärkeistä tekijöistä.

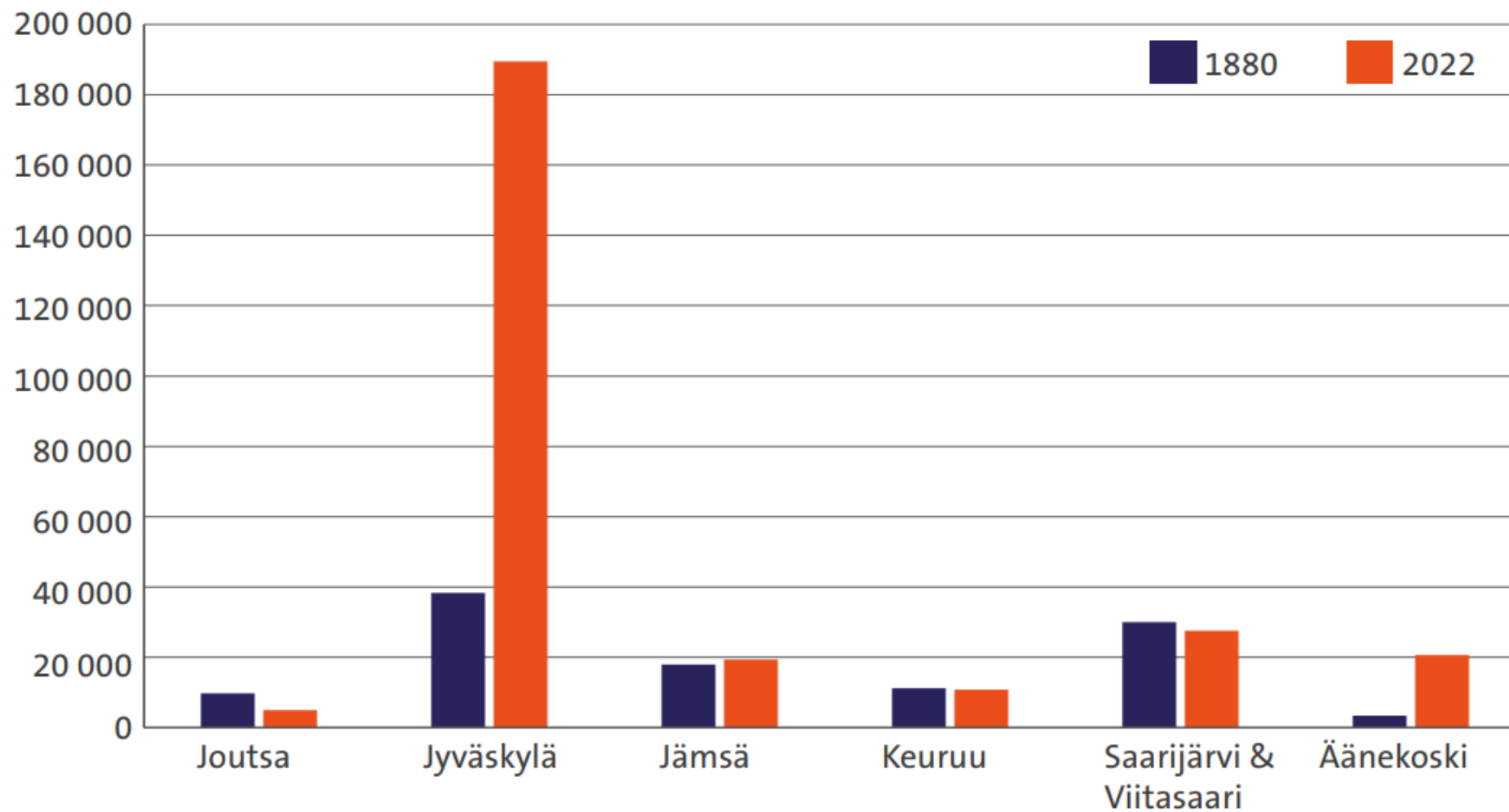
- **Otollinen sijainti**
 - Jyväskylä oli hyvien vesiliikenneyhteyksien äärellä ja sille myönnettiin kaupungin arvo 1800-luvun alkupuolella.
- **Koulutuksen ja osaamisen painottaminen**
 - 1800-luvulla kaupunkiin perustettiin suomenkieliset oppikoulut ja suomenkielinen seminaari. Ajatus omasta yliopistosta syntyi jo tuolloin ja toteutui vaiheittain 1900-luvun kuluessa. Jyväskylä saavutti myöhemmin aseman eräänä maan halutuimpana asuin- ja opiskelupaikkana.

- **Teollisuus kehittyi onnekkaasti**
 - Erityisen ratkaisevaksi muodostui puunjalostusteollisuuden synty sekä valtion kivääritehtaan (1925) ja tykkitehtaan sijoittaminen Jyväskylään (1930-luvun loppu). Aseteollisuus ja siitä kehittynyt traktori- ja paperikoneteollisuus vetivät Jyväskylää vauhdilla eteenpäin.

Johtopäätös

- Onnistuneet varhaiset päätökset johtivat kaupungin suotuisalle kasvu-uralle. Varhaisten päätösten taustalla osin olivat Jyväskylän edullinen sijainti ja osin sattumat.
 - Kasautuva kehitys sekä positiiviset mielikuvat ja odotukset ovat vahvistaneet kasvukierrettä.
- Lähde: Tervo 2023

Case: Jyväskylä

Graafi: Keski-Suomen seutukuntien väestö 1880 ja 2022. Lähde: Tervo 2023

ALUEELLISEN KEHITYKSEN VAIKUTUKSET YHTEISKUNNASSA

Vaikutukset väestöön

- Väestön keskittyminen
 - Alueellisen kehityksen seurauksena väestö keskittyy kaupunkeihin ja niiden lähitaajamiin, kun taas syrjäisemmät alueet menettävät väestöä.
- Alueiden erilaiset ikärakenteet
 - Nuorten aikuisten ikäluokat asuvat usein kaupungeissa, kun taas vanhemmat ikäluokat asuvat useammin suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella.
- Monimuotoinen väestö kaupungeissa
 - Kaupungistuminen lisää eri kulttuurien, etnisten ryhmien ja elämäntapojen kohtaamista.
- Sosiaaliset ongelmat
 - Alueellinen kehitys voi aiheuttaa sosiaalisia ongelmia, kuten eriarvoisuutta, asunnottomuutta ja sosiaalista eristyneisyyttä.
 - Asumisen korkeat kustannukset kaupungeissa voivat aiheuttaa asunnottomuutta, kun taas maaseudun heikommat opiskelu- ja työmahdollisuudet voivat aiheuttaa syrjäytymistä.
- Alueellinen tasa-arvo
 - Alueellinen kehitys voi lisätä taloudellista ja sosiaalista eriarvoisuutta alueiden välillä, kun kaupungit tarjoavat enemmän työpaikkoja, laajemman palveluvalikoiman ja korkeampaa elintasoja kuin maaseutualueet.
- Polarisaatio ja vastakkainasettelu
 - Alueellisen kehityksen seurauksena poliittinen vastakkainasettelu ja polarisaatio kaupunkien ja maaseudun välillä voi syventyä.

Vaikutukset palveluihin

- **Palvelujen tarve**
 - Kaupungeissa palveluita on kehitettävä ja laajennettava, jotta ne pysyvät väestönkasvun perässä.
 - Kaupunkiseutujen ulkopuolella palvelujen tarve voi sen sijaan pienentyä. Toisaalta palvelujen tarve kasvaa myös alueilla, joilla väestön vanheneminen on nopeaa.
- **Palvelujen rahoitus**
 - Talousongelmat erityisesti muuttotappioalueilla voivat asettaa haasteita palvelujen rahoitukselle. Tämä voi johtaa palvelujen leikkauksiin näillä alueilla.
 - Toisaalta palvelujen suuri tarve kaupungeissa vaatii panostuksia palvelujen rahoitukseen.
- **Yhteistyö eri toimijoiden kanssa**
 - Kunnille tulee tarve tehdä enemmän yhteistyötä toistensa, yksityisten tai kolmannen sektorin toimijoiden kanssa palveluiden tarjoamiseksi.
- **Palvelutason eriytyminen**
 - Kasvavilla alueilla voi olla laajempi palveluvalikoima kuin taantuvilla alueilla. Tämän seurauksena kansalaiset voivat olla eriarvoisessa asemassa palvelujen suhteen riippuen heidän asuinpaikastaan.
- **Suuremmat yksiköt ja vastuualueet**
 - Väestön väheneminen maaseutualueilla voi johtaa palveluiden keskittämiseen suurempiin keskuksiin.
- **Digitaaliset palvelut**
 - Alustatalouden palvelut hakeutuvat kaupunkeihin, koska siellä on eniten käyttäjiä. Harvaan asetuilla alueilla digipalvelujen saatavuus voi olla huonompi.
 - Toisaalta digitalisaation hyödyntäminen voi auttaa takaamaan palvelut myös harvemmin asutuilla alueilla.
- **Kaksikieliset palvelut**
 - Alueellisen kehityksen seurauksena ruotsinkielisten osuus eri kuntien väestöstä on pienentynyt. Tämä voi heikentää ruotsinkielisten palvelujen saatavuutta.
- **Monikieliset palvelut**
 - Kaupunkeihin kohdistuneen maahanmuuton myötä tarve palveluille eri kielillä on kasvanut kaupungeissa.

Lähde: Koste et al. 2018, Koste et al. 2020, Härmälä & Soininvaara 2018, Rehunen et al. 2019, Nyholm et al. 2017

Vaikutukset julkiselle sektorille

- **Taloudelliset resurssit ja verotulot**
 - Taloudellisesti menestyvillä alueilla, kuten suurissa kaupungeissa, verotulot ovat suuremmat, mikä mahdollistaa paremman julkisten palveluiden rahoituksen. Vähemmän kehittyneillä alueilla verotulot voivat olla alhaisemmat, mikä rajoittaa julkisten palveluiden tarjoamista.
 - Alueellinen kehitys voi vaikuttaa valtion tukipolitiikkaan, jossa pyritään tasapainottamaan alueellisia eroja. Tämä voi tarkoittaa enemmän tukia ja investointeja heikommassa asemassa oleville alueille.
- **Infrastruktuurin kehittäminen**
 - Alueellinen kehitys vaikuttaa infrastruktuurihankkeisiin, kuten tieverkostojen, rautateiden ja digitaalisen infrastruktuurin parantamiseen. Kehittyneemmät yhteydet voivat parantaa julkisten palveluiden saavutettavuutta ja tehokkuutta.
 - Uudet asuinalueet ja kaupunginosat vaativat investointeja julkiseen infrastruktuuriin, kuten kouluihin, päiväkoteihin ja terveysasemiin.
- **Julkisen sektorin resurssien kohdentaminen**
 - Alueilla, joilla väestö ikääntyy nopeammin, tarvitaan enemmän vanhuspalveluja, terveydenhuoltoa ja sosiaalipalveluja. Toisaalta kasvavilla alueilla tarvitaan enemmän esimerkiksi varhaiskasvatus- ja koulupaikkoja sekä julkista infrastruktuuria. Tämä lisää painetta julkisen sektorin resurssien kohdentamisessa.
- **Työvoiman saatavuus**
 - Alueellinen kehitys voi vaikuttaa työvoiman saatavuuteen julkisella sektorilla. Esimerkiksi terveydenhuollon ja opetuksen ammattilaisten houkuttelemisen syrjäisemmille alueille voi olla haastavaa. Työikäisten määrän väheneminen asettaa kunnat ja alueet kilpailuasetelmaan osaavasta ja ammattitaitoisesta henkilöstöstä.
- **Rakenteelliset uudistukset ja yksityistäminen**
 - Ikääntyneiden hoivapalvelujen kasvavan tarpeen ja työikäisten määrän vähenemisen myötä rakenteelliset uudistukset tulevat monilla alueilla yhä ajankohtaisemmiksi.
 - Lisäksi kuntien rahoitusvaikeuksien vuoksi julkisia palveluja saatetaan joutua yksityistämään.

Vaikutukset talouteen

- **Työllisyys ja talouskasvu**
 - Kaupungit houkuttelevat yrityksiä ja investointeja, mikä luo uusia työpaikkoja eri aloille ja edistää talouskasvu.
 - Harveneilla alueilla on taas heikompi työllisyys ja talouskasvu.
- **Työmarkkinoiden eriytyminen**
 - Kaupunkiseutujen työmarkkinat kehittyvät monipuolisiksi ja tarjoavat sekä korkeasti koulutetun työvoiman asiantuntijatehtäviä että palvelualan työpaikkoja.
 - Pienillä ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla korostuu julkisten palvelujen merkitys.
 - Pienellä paikkakunnalla yhden yrityksen katoaminen voi vaikuttaa olennaisesti alueen työmarkkinoihin.
- **Innovaatiot**
 - Kaupungit houkuttelevat osaajia, ja siksi innovaatiotoiminta keskittyy kaupunkeihin. Kaupungit tarjoavat hyvän alustan uusille liikenne-, energia- ja kiertotalousratkaisuille sekä erilaisille palveluinnovaatioille. Näille innovaatioille on myös kysyntää globaaleilla markkinoilla.
- **Rakennemuutos**
 - Kaupungistuminen voimistaa rakennemuutosta teollisuudesta kohti palveluita ja tietotyötä.
- **Osaavan työvoiman saatavuus**
 - Alueellisen kehityksen seurauksena ammatillisen koulutuksen saatavuus harveneilla alueilla on heikentynyt. Tämän kautta alueen yrityksillä voi olla vaikeuksia saada koulutettuja ja osaavia työntekijöitä.
- **Erikoistuneet alueet**
 - Biotalous, elintarviketuotanto, matkailu ja kaivostoiminta toimivat hajautuneina eri puolilla Suomea ja luovat positiivista virettä näille alueille.
- **Asuntomarkkinat**
 - Kaupunkiseutujen ja maaseudun asuntomarkkinat eriytyvät. Kaupungeissa rakentamisen tahti on nopea, ja asuntojen arvot nousevat. Harveneilla alueilla on taas vähän rakennushankkeita ja vaikea saada asuntoa kaupaksi.
- **Investointitarpeet**
 - Kaupunkien kasvu vaatii kaupungeilta mittavia investointeja.

Lähteet: Koste et al. 2018, Koste et al. 2020, Nyholm et al. 2017

Vaikutukset ympäristöön

- **Ilmastonmuutos ja kasvihuonekaasupäästöt**
 - Kaupungistuminen lisää luonnonvarojen kulutusta, kasvihuonekaasupäästöjä ja maankäyttöä, mikä pahentaa ilmastonmuutosta.
 - Toisaalta kaupungistuminen tarjoaa mahdollisuuksia kehittää kestäviä liikennejärjestelmiä, energiatehokkaita rakennuksia ja vihreitä alueita, jotka voivat edistää kestävästä kehitystä kaupungeissa.
- **Luonnon monimuotoisuus**
 - Kaupunkien ja infrastruktuurin rakentaminen voi muuttaa ja tuhota elinympäristöjä, mikä uhkaa luonnon monimuotoisuutta.
 - Alueellinen kehitys voi kuitenkin myös johtaa uusien suojelualueiden perustamiseen harvenneille alueille, mikä tukee luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä.
- **Ekologisten elämäntapojen edistäminen**
 - Kaupungit voivat edistää ympäristöä suosivia asenteita ja käyttäytymistä esimerkiksi koulutoimen, kaupunkisuunnittelun ja palvelujen kautta.
- **Kiertotalouden innovaatiot**
 - Kaupungeilla on hyvät mahdollisuudet toimia kiertotalouden innovaatioiden moottoreina.
- **Jätteenhallinta ja kierrätys**
 - Väestönkasvu ja taloudellinen toiminta kaupungeissa lisäävät jätteiden määrää, mikä asettaa haasteita jätehuollolle ja kierrätykselle.
- **Ilmanlaatu**
 - Teollisuuden, liikenteen ja energian käytön lisääntyminen kaupungeissa voi heikentää ilmanlaatua. Erityisesti hiukkaspäästöt ja typpioksidit voivat aiheuttaa terveys- ja ympäristöongelmia.
- **Vesistöt ja vesivarojen käyttö**
 - Kasvava väestö ja teollinen toiminta lisäävät vesivarojen käyttöä, mikä voi johtaa vesistöjen saastumiseen ravinteilla, kemikaaleilla ja jätevedellä.

VAIKUTUKSET TYÖNTEKIJÖIHIN, AY-LIIKKEESEEN JA JHL:N AMMATTIALOIHIN

Vaikutukset työntekijöihin

- **Työllisyys**
 - Uusien yritysten ja teollisuudenalojen sijoittuminen tietyille alueille voi luoda uusia työpaikkoja. Esimerkiksi teknologiakeskittymät voivat houkutella IT-alan osaajia.
 - Toisaalta, alueet, joilla taloudellinen toiminta vähenee, voivat kokea työpaikkojen menetyksiä. Tämä voi johtaa korkeampaan riskiin joutua työttömäksi.
- **Työmarkkinoiden eriytyminen**
 - Kaupunkiseutujen työmarkkinat kehittyvät monipuolisemmiksi ja tarjoavat sekä korkeasti koulutetun työvoiman asiantuntijatehtäviä että palvelualan työpaikkoja. Myös koulutusmahdollisuudet ovat paremmat kaupungeissa.
 - Pienillä ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla korostuu julkisten palvelujen merkitys.
- **Ammattitaidon ja koulutuksen tarpeet**
 - Alueellinen kehitys voi luoda uusia ammattitaitovaatimuksia. Työntekijöiden täytyy miettiä uudelleen kouluttautumista.
- **Palkkatason eriytyminen**
 - Kaupunkien palkkataso on tyypillisesti korkeampi sekä korkeasti koulutettujen että matalammin koulutettujen parissa. Toisaalta kaupungeissa suuri osa palkasta voi mennä asumiskustannuksiin.
- **Työntekijöiden liikkuvuus**
 - Kehittyvillä alueilla voi olla enemmän työmahdollisuuksia, mikä voi houkutella työntekijöitä muuttamaan tai pendelöimään työpaikan perässä. Tämä voi lisätä liikenteen määrää ja vaikuttaa asumisratkaisuihin.
 - Työn perässä muuttaminen tai pitkät työmatkat voivat myös aiheuttaa haasteita perhe-elämälle ja lisätä stressiä.
- **Etätyön yleistyminen**
 - Etätyön yleistyminen voi vähentää työntekijöiden liikkumistarvetta ja tehdä työstä aiempaa paikkariippumattomampaa.
 - Toisaalta etätyömahdollisuudet riippuvat toimialasta ja työnkuvasta: tieto- ja asiantuntija-aloilla työskentelevät pystyvät tekemään helpommin etätyötä kuin työntekijät, joiden työ on useammin sidoksissa aikaan ja paikkaan.
- **Työntekijöiden stressi ja epävarmuus**
 - Kuntien rahoitusvaikeudet lisäävät työntekijöiden kokemaa stressiä, epävarmuutta ja kiireen tuntua. Rahoitusvaikeuksien vuoksi julkisten palveluiden järjestämistapoja joudutaan harkitsemaan uudelleen ja tekemään ratkaisuja oman tuotannon, liikelaitoksen, in house -yhtiön ja yksityistämisen väliltä.
- **Työehtojen heikentyminen**
 - Pienellä paikkakunnalla työntekijät voivat olla riippuvaisia yhdestä suuresta työnantajasta, jolloin työpaikkojen vähyys voi pakottaa työntekijät tinkimään työehdoista.
 - Myös kaupungeissa työehdot voivat heikentyä, jos tietyllä alalla on ylitarjontaa työntekijöistä.

Vaikutukset ay-liikkeeseen

- **Jäsenmäärän kehitys**

- Alueellinen kehitys vaikuttaa eri alueiden ammattiyhdistysten jäsenmääriin. Esimerkiksi työpaikkojen keskittyminen tietyille alueille voi vahvistaa yhdistyksen jäsenpohjaa, kun taas maaseudun tyhjeneminen voi heikentää sitä.

- **Toiminnan mukauttaminen**

- Alueellisen kehityksen myötä työpaikat ja toimialat saattavat muuttua. Ay-liikkeen on mukautettava toimintaansa uudessa toimintaympäristössä.

- **Työvoiman liikkuvuus**

- Alueellisen kehityksen myötä työvoima voi liikkua alueelta toiselle. Ay-liikkeen on kehitettävä strategioita, joilla se pystyy houkuttelemaan ja säilyttämään jäseniä muuttuvissa olosuhteissa.

- **Vaikutusvalta**

- Alueellinen kehitys vaikuttaa eri ammattiyhdistysten vaikutusvaltaan. Esimerkiksi, jos alueella on vain yksi suuri työnantaja, tällä työnantajalla voi olla paljon valtaa ammattiyhdistykseen nähden.

- **Jäsenten erilaiset tarpeet kaupungeissa ja maaseudulla**

- Alueellinen kehitys aiheuttaa eroja ammattiyhdistysten jäsenten tarpeissa. Ay-liikkeen on pohdittava, miten se voi vastata sekä kaupungeissa että maaseudulla asuvien jäsenten tarpeisiin.
- Esimerkiksi alhainen koulutustaso tietyllä alueella voi rajoittaa työntekijöiden mahdollisuuksia siirtyä paremmin palkattuihin tehtäviin. Ammattiliittojen on tuettava jäseniään tässä tilanteessa.

- **Monimuotoinen jäsenkunta**

- Maahanmuuton seurauksena väestö on moninaisempi, ja tämä heijastuu myös ay-liikkeen jäsenkuntaan. Ay-liikkeen on pohdittava, miten se voi vastata yhä moninaisemman jäsenkunnan tarpeisiin.

Tietotyö-, hallinto- ja kirjastoala

- Tietotyön kasvu kaupungeissa

- Kaupungit ovat usein teknologian ja innovaatioiden keskuksia, mikä edistää tietotyön kasvua. Kaupunkiympäristö tarjoaa tiiviitä verkostoja, yhteistyömahdollisuuksia ja pääsyn korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin, mikä tukee tietotyön kehitystä ja digitaalisia innovaatioita.

- Hallinnon kehittyminen

- Kaupunkien hallintojärjestelmät voivat olla monimutkaisempia kuin maaseudun vastaavat. Kaupungistuminen voi luoda tarpeen tehokkaammalle kaupunkisuunnittelulle, liikenteen hallinnalle ja julkisten palveluiden tarjoamiselle, mikä vaatii innovatiivisia hallinnollisia ratkaisuja.

- Kirjastoverkon harventuminen

- Väestön ja työpaikkojen keskittyminen sekä rahoitusvaikeudet muuttotappioalueilla voivat johtaa kirjastoverkon harventumiseen kaupunkiseutujen ulkopuolella. Tämän seurauksena kirjastoalan työllisyys voi heikentyä harvenevilla alueilla.

- Kirjastojen laajempi rooli kaupungeissa

- Kaupungeissa kirjastot voivat laajentua tietokeskuksista monipuolisiksi kulttuurikeskuksiksi, tarjoten tiloja ja palveluita, jotka tukevat kaupunkilaisten moninaisia tarpeita, kuten koulutusta, harrastuksia, yhteisöllisyyttä ja tietotekniikkaa.
- Tämän seurauksena työntekijöiden työnkuva voi kehittyä monipuolisemmaksi. Toisaalta työntekijöiltä vaaditaan uusia taitoja ja osaamista.

- Etätyön yleistyminen

- Alueellisen kehityksen myötä etätyö tietotyö-, hallinto-, ja kirjastoalalla voi yleistyä. Tämän seurauksena työhyvinvointi ja työn ja perheen yhdistäminen voi helpottua. Toisaalta etätyössä työntekijöiden tunne työyhteisöön kuulumisesta voi heikentyä.

Sosiaali- ja terveysala

- **Palvelujen tarve**

- Sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve lisääntyy väestön ikääntymisen myötä kaupunkiseutujen ulkopuolella. Toisaalta myös kaupunkien kasvava väestö ja heidän monimuotoiset palvelutarpeensa voivat lisätä palveluiden kysyntää.

- **Palveluverkon harventuminen**

- Terveyspalveluverkko voi harventua riittämättömien resurssien ja henkilöstöpulan vuoksi. Tämän seurauksena alan työpaikat voivat vähentyä harveneilla alueilla ja työntekijöiden työmatkat voivat pidentyä.
- Digitalisaation hyödyntäminen voi auttaa takaamaan palvelut myös harvemmin asutuilla alueilla

- **Monimuotoiset palvelutarpeet**

- Kaupunkien monimuotoinen ja kasvava väestö voi edellyttää laajempia ja monipuolisempia palveluita vastaamaan erilaisten väestöryhmien tarpeita. Tämä edellyttää työntekijöiltä muun muassa eri kulttuurien ja kielten tuntemusta.

- **Terveysriskit**

- Kaupungeissa voi esiintyä erilaisia terveysriskejä, kuten ilmanlaadun huononemista ja tartuntatautien leviämistä. Terveystieteiden on otettava nämä riskit huomioon ja pyrittävä ennaltaehkäisemään niitä.

- **Alueelliset terveys- ja hyvinvointierot**

- Alueellisen kehityksen seurauksena terveys- ja hyvinvointierot eri alueiden välillä voivat syventyä. Esimerkiksi kapeammat opiskelu- ja työmahdollisuudet harveneilla alueilla voivat lisätä yksinäisyyttä ja sosiaalista eristyneisyyttä, mikä voi vaikuttaa mielenterveysongelmiin.

- **Terveyskäyttäytyminen**

- Kaupungit voivat tarjota mahdollisuuksia terveellisen elämäntavan edistämiseen. Toisaalta kaupunkiympäristö voi myös altistaa epäterveellisille elämäntavoille, kuten istuvalle elämäntavalle ja stressille.

- **Työntekijöiden toimeentulo**

- Kaupunkien korkeat asumiskustannukset voivat heikentää työntekijöiden toimeentuloa, kun suurempi osa työntekijöiden palkasta menee asumiseen.

Teknisten-, energian ja liikenteen alat

- **Työpaikkojen sijainti**
 - Tekniikka- ja liikennealan yritykset voivat keskittyä kaupunkeihin teknologian ja innovaatioiden vuoksi. Kaupungit ovat myös keskuksia kaupankäynnille ja logistiikalle, jonka seurauksena kaupunkeihin voi syntyä uusia työpaikkoja logistiikan ja kuljetuksen parissa. Toisaalta myös kaupunkiseutujen ulkopuolella on paljon teollisuuden ja rakentamisen alan työpaikkoja.
 - Energia-alan kehittäminen alueellisesti voi tukea paikallista talouskasvua, esimerkiksi luomalla työpaikkoja uusiutuvan energian tuotantoon liittyvissä hankkeissa.
- **Päästöt ja ympäristövaikutukset**
 - Kaupungit ja kunnat ovat merkittäviä toimijoita ilmastomuutoksen hillitsemisessä, sillä ne ovat keskeisiä energiatuotannon, infrastruktuurin ja liikenteen kehittäjiä.
 - Kaupungistuminen ja teollistuminen vaativat kestäviä energiaratkaisuja, mikä lisää painetta kehittää energiatehokkuutta ja vähentää päästöjä. Lisäksi kaupungeissa on mahdollisuuksia edistää vähäpäästöistä liikennettä kuten joukkoliikennettä, pyöräilyä ja kävelyä.
 - Toisaalta liikenne kaupungeissa voi aiheuttaa päästöjä ja ympäristövaikutuksia, kuten ilmanlaadun huononemista.
- **Energiantarpeen alueellinen jakautuminen**
 - Kaupungistuminen lisää energiantarvetta tiheästi asutuilla alueilla. Toisaalta maaseutualueilla, joilla väestö vähenee, energiantarve saattaa laskea, mikä vaikuttaa paikallisiin energianinfrastruktuuriratkaisuihin ja investointeihin.
 - Kaupungeissa energiankulutuksen optimointi, esimerkiksi älykkäiden energiajärjestelmien kautta, korostuu, kun taas harvemmin asutuilla alueilla voidaan panostaa uusiutuviin lähteisiin, kuten tuuli- ja aurinkoenergiaan.
- **Uusiutuvan energian mahdollisuudet**
 - Maaseutualueilla on mahdollisuuksia uusiutuvan energian, kuten tuulivoiman, biokaasun ja aurinkoenergian hyödyntämiseen, koska siellä on enemmän tilaa ja luonnonvaroja näiden tuotantoon.
 - Esimerkiksi tuulivoiman kehitys on keskittynyt usein harvaan asutuille alueille, missä sen rakentaminen on logistisesti helpompaa ja vähemmän ristiriitaista asutuksen kanssa.
- **Infrastruktuurin tarve**
 - Väestön kasvaessa on tarpeen laajentaa ja päivittää nykyistä infrastruktuuria, kuten tieverkostoja, julkista liikennettä, viemäriverkostoja ja energiaverkkoja. Kaupungistuminen voi edellyttää esimerkiksi uusia liikenneinfrastruktuurin investointeja, kuten tiestön ja joukkoliikenteen laajentamista, jotta kaupunkilaisten liikkuminen olisi sujuvaa.
 - Toisaalta kaupungistumisen myötä ei ole välttämättä tarvetta päivittää infrastruktuuria harvemmin asutuilla alueilla. Tämän seurauksena infrastruktuuri näillä alueilla voi olla huonossa kunnossa, mikä haittaa näillä alueilla asuvien ihmisten arkielämää.
- **Teknologian hyödyntäminen**
 - Kaupungit tarjoavat mahdollisuuksia hyödyntää teknologiaa tekniikka- ja liikennealalla. Älykaupunkiratkaisut, kuten älykkäät liikennevalot, kaukolämmön hallinta, jätehuollon optimointi ja vesihuollon digitaaliset valvontajärjestelmät, voivat parantaa infrastruktuurin tehokkuutta ja kestävyyttä.
- **Liikenteen kysyntä ja ruuhkat**
 - Kaupungeissa kasvava väestö lisää liikenteen kysyntää, mikä voi aiheuttaa liikennekuormitusta ja infrastruktuurin ylikuormitusta. Tämä voi edellyttää älykkämpiä liikennejärjestelmiä ja kestäviä liikkumisratkaisuja.

Kasvatus- ja ohjausala

• Palvelujen tarve

- Kaupungistuminen lisää kasvatus- ja ohjausalan palvelujen, kuten varhaiskasvatuksen, nuorisotyön ja koulutuspalvelujen, kysyntää kaupungeissa. Toisaalta kaupungeissa voi olla tilaresursseihin liittyviä haasteita, kuten riittävien koulutilojen ja opetustilojen saatavuus.
- Toisaalta harvenevilla alueilla lasten ja nuorten määrän vähentyminen on johtanut palveluverkon harventumiseen kuten koulujen sulkemiseen ja koululuokkien yhdistämiseen. Tämä kehitys jatkuu todennäköisesti tulevaisuudessa.

• Palvelujen saatavuus

- Taloudellisesti vakailla alueilla voi olla tarjolla enemmän palveluja. Kunnat, joilla on taloudellisia haasteita, voivat sen sijaan joutua karsimaan palveluista. Tämä voi johtaa eriarvoisuuteen lasten ja nuorten kehityksen suhteen.

• Palvelujen laatu

- Alueelliset erot kuntien taloudellisissa resursseissa voivat vaikuttaa palvelujen laatuun. Taloudellisesti vakailla alueilla kasvatus- ja ohjausalan palveluihin voidaan panostaa enemmän, jolloin tarjolla on monipuolisempia palveluja ja tukea.
- Harvenevilla alueilla resurssipula voi sen sijaan rajoittaa palvelujen kehittämistä. Toisaalta digitalisaatio voi mahdollistaa monipuoliset oppimismahdollisuudet myös etänä kaupunkien ulkopuolella.

• Sosiaaliset ongelmat

- Kaupungeissa voi olla enemmän sosiaalisia ongelmia kuten asunnottomuutta ja päihdeongelmia.
- Toisaalta kaupunkien ulkopuolella voi olla enemmän työttömyyttä johtuen alueen heikoista työmahdollisuuksista. Lisäksi nuorilla voi olla suurempi riski syrjäytyä, jos alueella on vähemmän paikkoja kokoontua ja vähemmän mahdollisuuksia vapaa-ajan toimintaan.
- Nämä sosiaaliset ongelmat vaativat erityisiä resursseja ja asiantuntemusta opetuksessa ja ohjauksessa.

• Monimuotoisuus ja erityistarpeet

- Kaupungit ovat usein kulttuurisesti monimuotoisia, mikä tarjoaa mahdollisuuden monikulttuuriseen oppimiseen ja kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen. Opettajilla ja ohjaajilla on oltava tietämystä eri kulttuureista.
- Kaupungeissa voi olla enemmän erityistarpeita, kuten maahanmuuttajien integrointi ja erityisopetus, mikä vaatii erityisiä resursseja ja asiantuntemusta.

Turvallisuusala

- **Rikollisuus ja turvallisuusuhat**
 - Kaupungeissa voi olla enemmän rikollisuutta ja turvallisuusuhkia, kuten varkauksia, väkivaltaa ja huumekauppaa. Tämä voi vaatia enemmän resursseja turvallisuuden ylläpitämiseksi.
- **Alueellinen eriytyminen eli segregaatio**
 - Sosiaalisen eriarvoisuuden kasvu eri alueiden tai kaupunginosien välillä saattaa lisätä rikollisuutta ja levottomuutta tietyillä alueilla.
 - Alueilla, joilla on korkea työttömyys, matala koulutustaso tai huonommat taloudelliset olosuhteet, turvallisuusongelmat kuten asuntomurrot, väkivalta ja huumeusainerikollisuus voivat lisääntyä. Tämä vaatii turvallisuusosalta enemmän resursseja rikoksiin puuttumisessa ja niiden ennaltaehkäisyssä.
- **Haavoittuvat väestöryhmät**
 - Kaupungeissa on usein erilaisia haavoittuvia väestöryhmiä, kuten kodittomia ja pakolaisia, jotka voivat tarvita erityistä suojelua ja tukea.
- **Liikenneturvallisuus**
 - Suuri määrä liikennettä kaupungeissa voi lisätä liikenneonnettomuuksia ja liikenneturvallisuuteen liittyviä riskejä, mikä edellyttää panostuksia liikenneturvallisuuteen.
- **Kriisinhallinta ja terrorismi**
 - Kaupungistuminen voi vaikuttaa kriisinhallintaan ja hätätilanteisiin vastaamiseen, mikä voi edellyttää erityisiä suunnitelmia ja resursseja kaupunkiympäristöön liittyvissä tilanteissa.
 - Suuret kaupungit voivat olla alttiimpia terrorismin uhille, kuten terrori-iskuille ja radikalisoitumiselle, mikä edellyttää tehokasta valmiutta ja tiedustelutoimintaa.
- **Joukkokokoonnutumiset**
 - Kaupungeissa suuret joukkokokoonnutumiset, kuten tapahtumat ja mielenosoitukset, voivat aiheuttaa haasteita turvallisuudelle ja järjestyksen ylläpitämiseksi.
- **Yhteistyö**
 - Kaupungit voivat mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön turvallisuusviranomaisten, ensiapupalveluiden ja pelastuslaitosten välillä, mikä edistää nopeaa reagointia kriisitilanteissa.
- **Teknologia ja innovaatiot**
 - Kaupungeissa on mahdollisuus hyödyntää uusinta teknologiaa, kuten valvontajärjestelmiä, älykkäitä sensoreita ja tekoälyä, turvallisuuden tehostamiseksi.

Ravitsemis- ja puhtausala

- Terveellinen ruokavalio

- Kaupungeissa voi olla laajempi valikoima ruokakauppoja ja ravintoloita. Tämä voi edistää terveellisiä ja monipuolisia ruokailutottumuksia, mutta myös altistaa epäterveellisille vaihtoehdoille.
- Kaupungeissa voi olla paremmat mahdollisuudet ravitsemuskoulutuksen tarjoamiseen, kuten ruoanlaittokurssit ja terveystietoisuus, mikä voi parantaa kaupunkilaisten tietoisuutta terveellisistä ruokatavoista.

- Hävikki ja jätehuolto

- Kaupungeissa voi olla suurempi ruokahävikki ja jätehuollon haasteita, mikä vaatii ekologisia käytäntöjä ja tehokasta jätehuoltoa.

- Puhtaus ja hygienia

- Kaupunkiympäristössä on korostunut tarve puhtaudelle ja hygienialle, erityisesti julkisissa tiloissa, ravintoloissa ja elintarviketuotannossa.

- Elintarvikkeiden turvallisuus

- Kaupungeissa voi esiintyä useammin elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyviä riskejä, kuten ruokamyrkytyksiä ja saastumista.

- Ruokahuolto ja logistiikka

- Kaupungeissa tarvitaan tehokasta ruokahuoltoa ja logistiikkaa, jotta ruoka saadaan toimitettua kaupunkilaisille turvallisesti ja ajoissa.

- Kestävä ruokajärjestelmä

- Kaupungeissa on mahdollisuus edistää kestävästä ruokajärjestelmästä, kuten paikallista ruoantuotantoa, lähiruokaa ja vähäpäästöistä ruokahuoltoa, mikä voi vähentää ympäristövaikutuksia.

- Työntekijöiden toimeentulo

- Kaupungeissa suurempi osa työntekijöiden palkasta menee asumiseen, ja työntekijöillä voi olla ongelmia toimeentulon kanssa.

LÄHTEET

Lähteitä

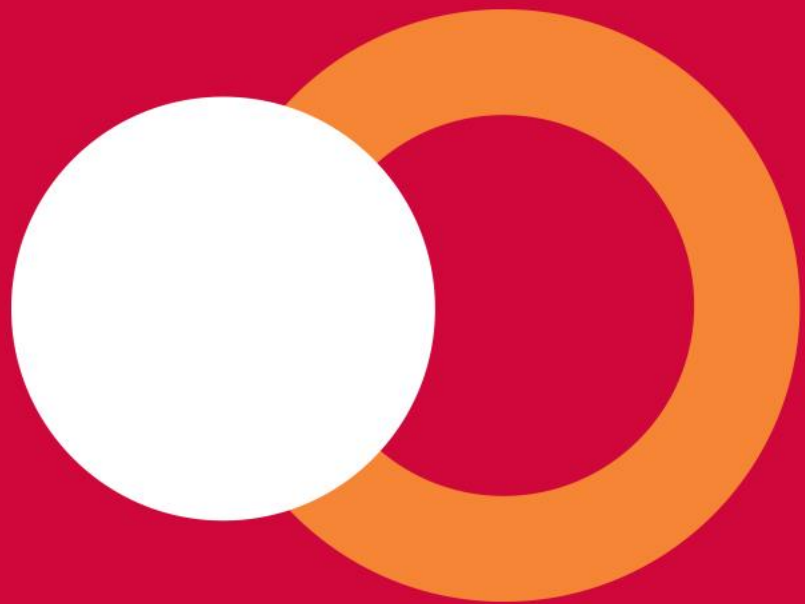
Julkaisija	Tekijä(t)	Vuosi	Teoksen nimi
Aalto yliopisto		2019	Kaupunkiseudut: Ristiinvalotuksia ja rajanylityksiä
Valtioneuvoston kanslia	Mikko Airikkala (toim.)	2022	Alue- ja yhdyskuntarakenteen mahdolliset tulevaisuudet : PERUS-SKENE-hankkeen loppuraportti
Suomen ympäristökeskus	Ville Helminen, Satu Vesala, Antti Rehunen, Anna Strandell, Petra Reimi, Aliisa Priha		Ikääntyneiden asuinpaikat nyt ja tulevaisuudessa
Elinkeinoelämän keskusliitto EK	Esa Härmälä & Osmo Soininvaara	2018	Kaupungit kasvavat – miten käy muun Suomen?
Helsingin yliopisto	Laura Kolbe, Matti O. Hannikainen	2021	Suomen kuntakehityksen ja kaupungistumisen pitkä linja
Demos Helsinki	Otto-Wille Koste, Aleksi Neuvonen & Kaisa Schmidt-Thomé	2018	Kaupungistumisen käännekohtat: Skenaarioita Suomen kaupungistumisen tulevaisuudesta 2039
Demos Helsinki ja Tampereen yliopisto	Otto-Wille Koste, Panu Lehtovuori, Aleksi Neuvonen & Kaisa Schmidt-Thomé	2020	MIKSI SUOMEN KAUPUNGISTUMINEN JATKUU? Argumentteja keskusteluun Suomen kaupungistumisen syistä 2020-luvulla
Kuntaliitto		2020	Pieni kaupungistuminen: Seutukaupunkien sisäisen kehityksen tarkastelu 2010-luvulla

Lähteitä

Julkaisija	Tekijä(t)	Vuosi	Teoksen nimi
Kuntaliitto	Inga Nyholm, Arto Haveri, Kaija Majoinen & Marianne Pekola-Sjöblom (toim.)	2017	Tulevaisuuden kunta
PSI		2024	Local and Regional Government/Municipal
Sitra	Riina Pulkkinen	2021	Miten voimme vastata kaupungistumisen haasteisiin luonnosta tulevilla ratkaisuilla?
T&Y	Seppo Laakso, Henrik Lönnqvist	2019	Miksi suuret kaupunkiseudut kasvavat?
T&Y	Antti Rehunen, Ville Helminen, Juha Honkatukia	2019	Alueiden dynamiikan uusi vaihe: kuinka asukkaiden ja työntekijöiden Suomi jäsentyy 2020-luvulla
Yhteiskuntapolitiikka 88 (2023):3	Hannu Tervo	2023	Kaupungistuminen ja alueiden väliset tuloerot Suomessa
Valtioneuvosto		2023	Vahva ja välittävä Suomi Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma

JHL